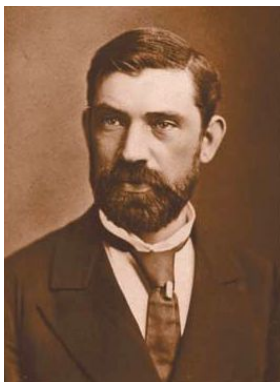

FRANTIŠEK KŘÍŽÍK

1847–1941

Český vynálezce a průmyslník se narodil v rodině chudého ševce v pošumavské Plánici. Vystudoval v Praze malostranskou reálku a z finančních důvodů absolvoval jako mimořádný posluchač dvouleté studium elektrotechniky na pražské technice. Svou životní dráhu započal jako opravář telegrafů u železnice v Plzni a jeho prvním vynálezem bylo železniční návěstidlo, zabráňující srážce vlaků.

Rozhodující událostí v jeho životě byla účast na Světové výstavě v Paříži v roce 1878, kde se poprvé setkal s obloukovou lampou ruského vynálezce P. N. JABLOČKOVA (intenzivní elektrický světelný zdroj, ve kterém je světlo vyzařováno elektrickým obloukem hořícím mezi dvěma elektrodami) a začal uvažovat o vlastní konstrukci obloukové lampy, která by odstranila nevýhody lampy původní (zkracování jejich uhlíkových elektrod). V roce 1880 zkonstruoval diferenciální obloukovou lampu s regulací, která zajišťovala automatický posun uhlíků tak, aby se jejich vzájemná vzdálenost při chodu lampy neměnila. Jednalo se o elektromagnetické zařízení, které pomocí dvou cívek a kuželových železných jader udržovalo stálý elektrický proud v lampě. Patent na výrobu lampy prodal do mnoha evropských států, ale v českých zemích si však vyhradil výrobu obloukových lamp pro sebe ve vlastní elektrotechnické továrně, kterou založil v Praze.

V roce 1891 se podílel na realizaci dopravy první elektrickou tramvají v Praze, která zajišťovala dopravu z Letné na pražské výstaviště,

kde se právě konala Jubilejní zemská výstava. Na výstavě se Křižík podílel instalací osvětlení svými obloukovými lampami a známou Křižíkovou světelnou fontánou. Tato osvětlená a ozvučená fontána je považována za světový unikát.

Během svého života postupně vybavil 130 elektráren svým zařízením, podílel se na stavbě tří automobilů na elektrický pohon, postavil elektrickou mlátičku a v roce 1903 vybudoval první elektrickou železnici z Tábora do Bechyně.

V roce 1906 byl F. Křižík promován čestným doktorem České vysoké školy technické v Praze. Až do svého pozdního věku byl aktivní v různých elektrotechnických spolcích a účinně přispíval k propagaci elektrifikace v Československu. Patří k zakladatelům českého elektrotechnického průmyslu, který měl hlavně jeho zásluhou dlouho vynikající postavení ve světě.